

DIRIGENT HELI JÜRGENSON: „Kui kindel sa millelegi olla? Kas meie järgmine laulup

JAANUS KULLI
jaanus.kulli@ohtuleht.ee

„Meie õpetaja oli kuskilt saanud banaani. Ühe banaani. Igale lapsele lõigati õhuke viil, et saaks vähemasti tunda selle maitset,“ meenutab ühte hetke oma esimeselt laulupeolt Heli Jürgenson – Grammyle nomineeritud koormeister, XII noorte laulu- ja tantsupeo „Mina jään“ peadirigent ning rahvusoperi peakoormeister.

Heli Jürgensoni klaveriõpingud Aseri muusikakoolis päädisid katsetega Otsa muusikakoolis koorijuhtimise klassis, kuna leiti, et tal on pianistiks saamiseks liialt väike käsi. Nüüd ütleb Heli, et on tänulik kõrgematele jõududele, kes juhatasid ta noore neiuna ühe ukse tagant teise taha, kus talle avanes koorimuusika maailm, milles sotsiaalne suhtlus on sama oluline kui professionaalsus. Et just koormeisterina on ta lihvitud oskusi märganud, näitab fakt, et Heli on nomineeritud koormeisterina tänavuste Grammy auhindade parima kooriesituse kategoorias. Niisuguse tunnustuse taga on osalemise koos hinnatud helirezissööri Jens Brauniga Eesti Filharmoonia kammerkoori ja Kaspars Putniņš CD-plaadi „Schnittke: Choir Concerto; Three Sacred Hymns; Pärt: Seven Magnificat-Antiphons“ ettevalmistamisel ja salvestamisel.

Heli, kumb kumma üles kaalub: seda võrd prestiižne nominatsioon tänava või noorte laulu- ja tantsupeo „Mina jään“ peadirigendi roll 2017?

Neid ei saa omavahel võrrelda. Teose ettevalmistus ja plaadi salvestamine Eesti Filharmoonia kammerkooriga oli töö professionaalsete lauljatega. Laulupidu aga on suur rõõm tööst noorte inimestega. Nii et kui üks on muusikapüramiidi tipp, siis teine on sama püramiidi lai alus.

Grammy nominatsiooni žürii nägi – või õigemini kuulis – kammerkoori salvestise taga ka koormeisteri tööd. Tavaliselt on nominatsiooni keskes kollektiiv ja dirigent?

Ma arvan, et Putniņšil on kindlasti suurem roll kui minul. Ütleme nii: kui üks plaat nomineeritakse, on võrdne osa kooril ja dirigendil. Jah, selles mõttes on koormeisteri töö natuke tänamatu, et ma ei lähe kunagi lavale, ma ei paista välja, kuigi vahel käin kummardamas. Mis selle töö võluvaks teeb? Ettevalmistusperioodil saan ma seda dirigeerida nädalate kaupa, vahel isegi kauem, kui salvestusperiood vältab. Inspireerib ju muusika. Kas lõpuks juhatan plaadil mina või keegi teine... Ju mul pole siis selleks piisavalt auhannust.

Te mõtlete seda tõsiselt?

Mul on oma väljundid. Annan endale aru, et kammerkoor on meie esinduskollektiiv ja maailmakuulus. Nende kaliiber käib kõrgelt üle minu, neid juhatavad maailmakuulsad dirigendid Eestist ja mujalt maailmast. Tean, et olen oma osa andnud ja see polegi nii väike. Kujutage ette, koor on minu dirigeerimisel õppinud ära teose, millega esineb Los Angeleses või Berliinis maailmakuulsa dirigendi käe all. Iga kord väriseb süda sees, kas minu tehtud töö meeldib ühele või teisele dirigendile. See on tähendanud üheksa aastat tohutut stressi. Aga ma pole kõrbunud ega hävinud, on läinud hästi. Mul on olnud kammerkooriga ka omad kontserdid, nii et ma ei kurda millegi üle. See töö on olnud justkui *jackpot* selles mõttes, et olen saanud seista nende ees üheksa aastat. Mina sain olla iga päev selle töö sees.

Te räägite mineviku vormis?

Minu töö lõppes siis, kui algas koroon, 2020, ja nüüd olen tagasi rahvusoperis Estonia, kus ma 2001–2011 olin koormeister,

„KOORIKONTSERDIL“ ON MUUSIKUTEEL TÄHTIS ROLL

„Ennekõike erutab mind Alfred Schnittke teose „Koorikontsert“ nominatsiooni juures, et see teos on minu kui muusiku haridusteel mänginud üliolulist rolli. Rääkimata sellest, et see mulle tohutult meeldib,“ tunnistab Heli Jürgenson.

„1984 tulin ma Ida-Virumaalt Tallinna Georg Otsa muusikakooli koorijuhtimist õppima, „Koorikontsert“ valmis Schnittkel 1984–1985 ja aasta hiljem õnnestus mul see osta vinüülplaadina tollal Raekoja platsil asunud plaadipoest Heli. Nüüdseks on see plaat mul sõna otseses mõttes ära saetud. Loomulikult ei osanud ma tookord isegi unes näha, et mul on õnn seda teost õpetada ja juhutada.

2011 läksin tööle kammerkoori juurde ning „Koorikontserti“ õpiti ja esitati kahel hooajal. Esmalt 2014, kui ma „Koorikontserti“ ettevalmistusel koormeisterina osalesin ja kui see Risto Joosti juhatusel publikuni jõudis. Hiljem, kui Kaspars Putniņš seda salvestama hakkas, olin uuesti koormeisterina ametis. „Koorikontsert“ on minu jaoks kooriliteratuuri tippteos. Seda on üli raske laulda ja dirigeerida, aga see on ka sisuliselt väga sügav ja mõjuv. Olen dirigendina õnne tipp, et olen saanud seda kahel hooajal juhutada.“

LAUL ANNAB TUGE: „Laul aitab vabaduse- iha ja ühtsust ülal hoida, sellest räägitakse ka ukrainlaste puhul,“ sõnab Heli Jürgenson. „Meiegi tunneme õlatunnet kõige enam laulupidudel, eestlane tunnetab seda oma geneetilise koodiga.“

„Pandeemia ajal on saanud üha selgemaks, et koorijuhi töö on väga sotsiaalne ja et kohati peab dirigent olema isegi muusikaterapeut rollis. Nii et olen muusik, pedagoog ja suuresti ka sotsiaaltöötaja. Kümnevoistleja amet.“

nüüd aga olen peakoormeistri rollis. Olen õnnelik, et olen nii palju aastaid saanud professionaalsete kooridega töötada.

Heli, te mainisite plaadipoodi Heli. Heli Lääts on ühes intervjuus Öhtulehele rääkinud, et tema sündimise päeval toimus Kuressaare lossihoovis laulupidu ja et koori ees seismise asemel oli ta ema hoopis sünnituslaual ning nii sai ta plaanitud Eha asemel nimeks Heli. Teie ema või vanemad olid samasugused selgelnägijad, et sellest tüdrukust saab koorijuht ja seega peab nimeks saama Heli?

Võib-olla, kuigi ausalt öeldes pole ma ema ja isa käest seda kunagi küsinud. Ent ka minu puhul on see tõesti loogiline ja tore on olla selle nime kandja. Minu neiuõlve nimi oli Aus. Mäletan, et kui lõpetasin konservatooriumi koorijuhtimise eriala, alustas eksamikomisjoni esimees René Eespeere tagasisidet mu eksamikontserdile lausega, et vanemad on pannud mulle õige nime.

Hoolimata sellest, et ma pole enam Aus, mõtlen, et oluline on olla aus Heli.

Oma esimest laulupeoelamust mäletate?

Mäletan. Aasta oli 1980. ENSV sai 40, mäletan suurt Lenini portreed ja punalippe. Ema andis mulle laulupeole kaasa kümme rubla. Laulupeol müüdi kohukeksi, mis olid defitsiit ja mida kõik lapsed tohututes kogustes ostsid. Kohukesed pakiti paberkotidesse ja kuna me elasime koolimajas, kus suvel oli piisavalt palav, hoidsime paberkotte kohukestega kooli ümbritseva hekipõõsa all, kus oli palju jahedam.

Mäletan, et moodi oli tulnud just valge purjeriie, millest õmmeldi koorivorm ja mis oli väga popp. Veel üks hetk on silme ees. Meie õpetaja oli kuskilt saanud banaani. Ühe banaani. Igale lapsele lõigati õhuke viil, et saaks suhu banaani maitset.

Muusikalises plaanis mäletan Heino Kaljustet ja Uno Naissoo lugu „Metsa telegramm“, mis algab sõnadega „Tok-tok-tok, rähn see telegramme toksib“ ja kus puupul-

kadega rütmi toksiti. Igal laululapsel olid puupulgad ja et minu vanaisa oli Aseri keskkoolis töömees, oli ta kõikidele meie koori lauljatele oma käega pulgad meisterdanud, mille üle ma olin äärmiselt uhke. Sellised välgatused: raha, riided, banaan. Lapsemeelset mälestused.

37 aastat hiljem tõusite XII noorte laulu- ja tantsupeo peadirigendina dirigendipulti, et segakooridega esitada Veljo Tormist ja Rein Rannapi lugu „Eesti muld ja eesti süda“. Kui palju te neid hetki mäletate?

Need on kõik väga erinevad ja samal ajal erilised hetked. Olen laulupeo puldis aastast 2002, mis oli mu esimene noorte pidu, kunstiline juht oli Hirvo Surva. Noorte laulupeo peadirigendiks sattusin tänu Rasmus Puurile ja tema kava kontseptsioonile. Kõik need dirigendipuldis olemised on olnud võrdset huvitavad ja hirmutavad. Tulles tagasi Tormise juurde, siis just 2017. aasta algul oli ta meie juurest lahkunud ja meil oli

